

**LA NISSAGA DELS
CAMPDERRICH DE SANT
ISCLE DE COLLTORT**

Joan Pagès i Pons

PRÒLEG

El tema del present estudi de bell antuvi pot semblar intranscendent; però no ho és tant com hom pot pensar, perquè en moltes viles i ciutats caps de comarca hi ha establertes un reguitzell de famílies procedents del món rural, les quals, després d'assolir una posició econòmica quasi immillorable per raó de llurs propietats adquirides ja per compra, a causa de la bona administració dels hereus de torn, ja per entroncament de l'hereu amb la pubilla d'una altra família camperola benestant, anaren a raure a la vila. Deixaren de dedicar-se a les labors del camp per raó de llur condició benestant, la qual feia innecessari el treball. Tal és el cas, a Olot, dels Llongarriu, Coldecarrera, Camps i Mas Collellmir; i a Girona, dels Ribot, Ahuguet i altres, tant de Vic com d'altres viles que seria llarg de relatar.

En aquest treball presentem, com botó de mostra de tot això exposat anteriorment, la família Campderrich, procedent de Sant Iscle de Colltort, instal·lada a Olot des del penúltim decenni del segle passat.

Mitjançant l'estudi d'aquesta nissaga hom entrelluca una evolució pròspera, en sentit econòmic, que a la llarga els menà a abandonar el mas per no tenir necessitat del treball; i si allà en el camp, enmig de boscos i terres de conreu, vivien en el seu habitatge completament al marge dels treballs de pagès, en aquest mateix pla ¿no era millor traslladar-se a la vila a la recerca d'allò que en el camp no tenien? Així, moltes de les famílies propietàries procedents de la ruralia establertes a les viles i ciutats, segur que seguiren un procés d'evolució satisfactòria, poc més o menys semblant a la progènie, que és objecte del present treball.

Malgrat tot, val a dir que avui dia, gràcies als mitjans de locomoció, al telèfon i a altres avantatges, ja no es dóna aquella manera de procedir, car hom pot romandre al camp amb bones comoditats i bona tranquil·litat, cosa que la ciutat a voltes no ofereix.

EL MAS CAMPDERRICH. PRIMERES NOTÍCIES.

Enmig d'una vall idíl·lica, a uns cinc-cents metres a mà esquerra del temple parroquial de Sant Iscle, però endins de la vall, hom pot contemplar el mas del cognom de la progènie que és objecte de la nostra consideració en el present treball: és el mas Campderrich, casa troncal i pairal de la referida família.

Com moltes famílies de propietaris benestants, pertanyents al món rural, els Campderrich s'instal·laren a Olot a la recerca de les comoditats i avantatges que l'aïllament en el camp no els brindava, particularment pel que fa referència a l'ensenyament de la prole. Tot i això, generalment aquests propietaris no solien abandonar llur habitatge, moltes vegades contigu al dels masovers, a fi i efecte de fer-hi algun sojorn de tant en tant. Així pensem que degueren procedir els Campderrich durant molts anys.

La primera referència documentada que posseïm dels propietaris del mas **Campderrich**, data del 1305. En ella descobrim **Pere Campderrich** com senyor útil i propietari de l'esmentat mas, amb totes les terres, honors i possessions. El senyor directe del mas **Campderrich** en aquella avinentesa era en **Pere de Palau**, donzell, senyor de la casa Maliant de les Planes i de la casa Salvis i mas Serrat de S. Iscle de Colltort. Algunes terres annexes al susdit mas les tenien sota la senyoria directa dels **Port**, del mateix Sant Iscle, els quals les tenien en feu pels Vescomtes de Rocabertí, senyors de Cabrenys i Hostoles. En efecte, l'abril del 1329 descobrim com senyora de Cabrenys i Hostoles, Beatriu de Rocabertí. Així, hem constatat que pels idus d'abril (dia 5) del 1329, la referida Beatriu, Vescomtessa de Rocabertí, com senyora de la vall d'Hostoles, lloà i confirmà la possessió de certes terres a Guillem de Puigvert de Sant Iscle, senyor útil i propietari del mas Puigvert.

QUALQUES NOTÍCIES SOBRE ELS PALAU, SENYORS DIRECTES DEL MAS CAMPDERRICH

Serà molt oportú que donem a conèixer al lector algunes dades referents als **Palau**, que hem espigolat de diversos documents. En **Pere de Palau**, senyor de Maliant de les Planes i de la casa **Salbis** de Sant Iscle, malauradament, desconeixem de qui fou fill i amb qui s'havia unit en matrimoni; però tenim proves documentades que la seva filla i hereva fou l'**Ermessenda**, la qual, després de l'òbit del seu progenitor, fou senyora de la casa de Maliant de les Planes i de la de **Salbis** de Sant Iscle de Colltort. En **Pere de Palau** el trobem per darrera vegada en els documents l'any 1353, i hem comprovat que el 1358 ja havia passat el llindar de l'eternitat. **Ermessenda de Palau** s'emmaridà amb **Berenguer sa Roca**, senyor de la fòrcia de Romanyà, donzell, el qual fou procurador de la seva muller per a les possessions que aquesta tenia, segons consta en un instrument notarial del 15 de desembre del 1368 (Arxiu Campderrich, pergami n° 182). L'**Antoni sa Roca** sembla que fou fill dels esmentats cònjuges. Ja l'any 1409 el descobrim dirigint els afers de la casa i domiciliat a Romanyà. Un altre descendent d'en **Berenguer Sa Roca** i l'**Ermessenda**, senyora de la Milícia i de **Salbis**, fou en **Pere sa Roca**, senyor de la fòrcia de Romanyà. Aquest el descobrim com procurador del vescomte de Bas, Bernat Joan de Cabrera, entre els anys 1436 i 1445. Fill d'aquest fou en Miquel sa **Roca**, el qual, el 1466, també el trobem residint a Romanyà. Val a dir que els **Roca**, pare i fill, abraçaren la causa de la Diputació del General en el conflicte remença. Per això Francesc de Verntallat, en virtut de les atribucions que li pertocaren com procurador i capità general del senyor rei, vengué el mas "Les Planes", situat a la parròquia de Sant Cristòfor de les Planes, diòcesi de Girona, propietat dels **Roca**, pare i fill, a Bernat Verdaguer, oriünd de Voltregà, però llavors habitant de la cellera de les Planes. El preu de la venda fou el de XVI florins de moneda corrent. Volem remarcar que quan el mas passà a mans del Rei, en **Pere sa Roca** encara vivia; però el 25 de maig del 1466, data de la venda del referit mas, ja era difunt. En aquesta venda foren exceptuats tots els delmes, censos i altres rendes que **Pere sa Roca**, difunt, i **Miquel**, el seu fill, percebien abans de la revolta a l'esmentada parròquia (Les Preses i el Monestir de S. Benet de Bages, vol. II, pàg. 105. Joan Pagès i Pons).

EN PERE CAMPDERRICH, PRIMER PROPIETARI DEL MAS

Quan parlem del primer propietari no cal dir que ens referim al primer que figura en els documents, car un patrimoni no s'acumula pas en quatre dies; i és de suposar que ja l'avi del citat **Pere** estava instal·lat en el mas Campderrich. Amb aquesta hipòtesi, a finals del segle XII o a la primeria del XIII el mas **Campderrich** ja existiria.

En **Pere Campderrich** estigué amullerat amb una tal Guillema, de la qual ignorem la procedència. En efecte, el set de les calendes d'abril (26 de març) del 1327, **Pere de Campderrich** i Guillema, la seva esposa, de la parròquia de Sant Iscle de Colltort, establiren novament a Ramon Serrat i a Sibil·la, la seva esposa, una peça de terra que tenien a la mencionada parròquia, en el lloc dit "Sa Coma", que afrontava a orient amb honor d'en Costa; a migdia, igualment; a occident, amb honor del susdit Campderrich; i a cerç amb honor del referit Costa. Feren aquest establiment a Ramon Serrat, amb totes les entrades i eixides, propietats, integritats, salvat el dret de la casa **Salbis** en tot el que pertany al directe domini. L'Instrument notarial fou fet en poder de Bernat Alger, diaca de les Planes (Arxiu Campderrich, pergami n°. 185).

BERNAT CAMPDERRICH, SENYOR ÚTIL I PROPIETARI DEL MENCIONAT MAS

Aquest fou fill i hereu dels anteriors consorts, o sia de **Pere** i Guillema. **Bernat**, en arribar a l'edat núbil s'uní en matrimoni amb Sibil·la Bosch, filla de Guillem Bosch i Brunissenda, de la parròquia de Sant Esteve d'Oculo. Els capítols matrimonials foren estipulats en el cementiri de Sant Iscle de Colltort el 20 de juliol del 1353. En aquella avinentesa, Guillem, pare de Sibil·la, ja era difunt. Així, doncs, fou la Brunissenda qui hagué de donar la seva filla per esposa a **Bernat Campderrich**, i amb ella 200 sous de moneda barcelonesa de tern, amb la condició que si no hi hagués fills o bé Sibil·la morís abans que el seu marit sense prole legítima, en **Bernat** tindria 50 sous per fer-ne les seves voluntats. En canvi si Sibil·la morís sense fills o amb ells no arribats a l'edat de testar, el dot hauria de revertir a la Brunissenda, llevat de 50 sous dels quals Sibil·la pogués testar.

En **Bernat**, seguint el consell i voluntat d'alguns amics seus, donà "propter nuptias" a l'esmentada Sibil·la, muller seva, 200 sous més de dita moneda; i en el cas que morís abans que ella sense fills, aquesta, o sia la Sibil·la, podria lucrar 50 sous dels seus béns. Els capítols foren signats la data adés indicada, per la Brunissenda i en **Bernat**. Per altra banda, aquest, en **Bernat**, comprometé tot el seu mas **Campderrich**, que tenia pel Venerable **Pere de Palau**, senyor seu, i tot allò que tenia per Ramon de Port.

En aquella mateixa data, el 20 de juliol del 1353, el referit **Pere de Palau**, donzell, senyor de Maliat de les Planes, establí a **Bernat de Campderrich**, de Sant Iscle de Colltort, certa peça de terra seva que era de les pertinences de la casa Maliat de Salbis; la peça la tenia en lliure i franc alou. Es tractava d'un nou establiment d'una peça de terra que afrontava a orient amb honor d'en Costa; a migdia amb honor del dit senyor, que allà li quedava; a occident amb honor d'en Serrat; i a cercó amb honor del mateix **Campderrich**. Per aquest establiment hagué de pagar 90 sous d'entrada; a més havia de prestar cada any X sous de moneda barcelonesa de tern, i fer una tasca dels esplets provinents de l'esmentada peça de terra, salvat sempre el dret del referit **Pere de Palau** i els seus en tot allò referent al directe domini. En aquesta data, 1353, sembla que els consorts **Pere** i Guillem, pares d'en **Bernat**, ja havien passat a l'eternitat (Arxiu Campderrich, pergami nº. 171).

Més tard, el 1369, la casa **Salbis** establí certa possessió al susdit **Bernat Campderrich**, mitjançant instrument, el qual, traduït modestament per l'autor d'aquestes ratlles, és com segueix: "--**Berenguer sa Roca**, donzell, procurador general de la senyora Ermessenda, muller seva i filla del Venerable **Pere de Palau**, difunt, senyor de la casa Salvis de Sant Iscle de Colltort, donzell, segons consta de la meva procura en instrument públic datat el 15 de desembre del 1368, de grat i certa ciència, en nom de la dita esposa meva, establím en emfiteusi per a millorar i no per a deteriorar, a vós, **Bernat de Campderrich**, de dita parròquia, i als vostres i a qui voldreu, perpètuament, certa part de terra que fou condemina, anomenada la "**Conemina de Salvis**", la qual condemina la meva muller la té en feu pel noble Senyor **Guillem Galceran de Rocabertí**, senyor de Cabrenys. El tros de terra que us estableixo afronta a orient amb certa feixa de terra d'en **Ventós**; a

migdia amb el torrent anomenat "lo **Poet**"; a occident amb la Conemina Llarga; i a cerç amb els Sayols.- Us ho establím amb totes les entrades i eixides i amb tots els milloraments i augments allà fets i per fer, salvat el domini directe de la meva muller amb tot el que fa referència a terços laudíssims i foriscapis i altres drets pertanyents al domini directe; i donareu tasca de pa i de vi i tasca de tots els esplets a la meva muller; i cada any per Sant Pere i Sant Feliu, cinc vuitants d'ordi sec i net a mesura de la vall d'Hostoles. Confesso que he rebut 100 sous de moneda barcelonesa de tern en concepte d'entrada. I jo, **Bernat de Campderrich**, lloo i aprovo tot això predit i prometo pagar cada any les esmentades prestacions a la vostra esposa. Fet l'11 d'agost del 1369. Sen+yal de Berenguer sa Roca, donzell. Sen+yal de **Gerald de Rocabertí**, senyor de Cabrenys, qui això firmem i lloem, salvat el nostre dret en tot (Arxiu Campderrich, pergami nº. 182).

EN FRANCESC CAMPDERRICH I BOSCH

Fill i hereu de **Bernat** i Sibil·la, contragué matrimoni dues vegades: la primera amb Francesca Codina, del mas Codina de Cogolls; segons consta, el 1370 ja estaven units en matrimoni, però no hi hagué prole. **Francesc** enviudà i el 1376 ja el descobrim amullerat amb una tal Alamanda, de la qual desconexem l'origen.

D'aquests consorts en coneixem dos rebrols: an **Pere**, l'hereu, i l'Elisenda. Aquesta s'emmaridà amb Francesc de Campcollort. Ignorem la data, però hem constatat que el 1410 ja feia temps que estaven units en matrimoni. Per tant, Elisenda entrà en el mas Campcollort de la mateixa parròquia de Sant Iscle per raó de nocces.

GESTIÓ DE L'HEREU PERE CAMPDERRICH

Fill i hereu de Francesc i Alamanda, en **Pere** en arribar a l'edat núbil s'amullerà amb Sibil·la de Teyades, filla de Berenguer de Teyades i Alamanda de Sant Iscle de Collort, senyors útils i propietaris del mas **Teyades** de la referida parròquia. El 4 de març del 1405 en **Pere**, fill de Francesc Campderrich i Alamanda, ja difunta en aquella avinentesa, d'una part; i Berenguer de Teyades i Alamanda amb llur filla, Sibil·la, de

l'altra, signaren els capítols matrimonials en virtut dels quals els dits Berenguer i Alamanda donaren a **Pere Campderrich**, fill de Francesc Campderrich, vivent, i Alamanda, difunta, en i per dot de llur filla, Sibil·la, en donació pura i irrevocable en temps de noces i per herència paterna i materna i per tot altre dret pertanyent a llur mas de Teyades, XXV lliures de moneda barcelonesa de tern, per tal que ho tinguessin ambdós, marit i muller, mentre visquessin; però en el cas que Sibil·la morís sense fills o amb prole legítima no arribada a l'edat de testar, que revertissin als donants o bé a l'hereu del mas Teyades, llevat de 100 sous de dita moneda dels quals Sibil·la pogués testar i fer-ne les seves voluntats. D'igual manera, en **Pere de Campderrich**, de consell i voluntat del seu pare, donà i constituí en dot per causa de noces a l'esmentada Sibil·la igual quantitat. En cas de restitució del referit dot, en **Pere** pignorava a dita Sibil·la i als seus pares tots i cadascun dels seus béns presents i esdevenidors, i especialment per XII lliures tot el seu mas **Campderrich** que tenia pels **Palau** de les Planes; i per 100 sous del referit dot pignorava tot el que tenia per Huguet de Port, donzell; i per X sous, tot el que tenia per la Pabordia de Mieres de l'església de Sant Fèlix de Girona. En canvi només pignorava per V sous tot el que posseïa pel senyor del castell de Colltort (Arxiu Campderrich, pergamí n°. 69).

En **Pere**, durant el temps del seu heretatge efectuà algunes compres a fi i efecte de millorar el predi. Així, el 20 de maig del 1433 comprà dos trossos de bosc, anomenats "Bosc de la Figuera" i "Bosc de Coll", respectivament, pel preu de 100 sous de moneda barcelonesa de tern, a Pere de Port i a la seva muller, Elisenda. L'instrument de venda fou fet en poder de Joan Brugada, notari d'Hostoles, a la parròquia de Sant Iscle, la data adés mencionada (Arxiu Campderrich, pergamí n° 159).

Més tard, concretament el 17 de gener del 1439, **Pere sa Roca**, donzell, domiciliat a la parròquia de Romanyà, diòcesi de Girona, establí en enfiteusi a **Pere de Campderrich**, de Sant Iscle de Colltort, als seus i als qui volgués, íntegrament, tota aquella masada seva coneguda per "**Bucdemont**", que tenia a la parròquia de Sant Iscle, junt amb el casal on solia haver-hi la casa de l'esmentada masada, l'era, el quintà i certes possessions tant conredisses com ermes, amb prats,

pasqües, pastures, emprius, boscos, aigües, fonts, torrents amb arbres de divers gènere, presents i futurs, amb tots els milloraments i augments allà fets i per fer, i amb totes les entrades i eixides, propietats, integritats, drets i pertinences, així com millor es pot dir i entendre.

En el present establiment, el Sr. directe exceptuà un hort de terra que era prop de l'església de Sant Iscle, car no volia que hi restés inclòs. En aquest establiment **Pere sa Roca** cedí a **Pere Campderrich** el domini útil de tot allò establert, salvat sempre el directe domini del referit Senyor i dels seus en tots els terços laudíssims, foriscapis i altres drets pertanyents a la directa senyoria, i salvat també el dret del Senyor d'Hostoles, pel qual l'expressat **Roca** tenia en feu tot el que havia establert al citat **Pere** de Campderrich. Aquest, per entrada d'aquest establiment, hagué de pagar al Venerable **Pere** sa Roca LXXX sous de moneda barcelonesa de tern. Ultra això, havia de fer i prestar VIII sous de dita moneda per la festa de Nadal, II sous de moneda barcelonesa de tern per les servituds personals d'homes i dones, i tasca de tots els esplets, tant de pa com de vi, provinents de la citada masada, amb l'obligació de conrear bé la terra com a bon pagès. En canvi l'esmentat senyor directe disposà que de certa peça de terra costosa, en **Pere de Campderrich** no hauria de prestar més que mitja tasca. No cal dir que en **Pere** Campderrich acceptà el referit establiment fet per l'Honorable **Pere Roca**, a qui prometé que pagaria totes les prestacions, com és ara els VIII sous de cens, tasca de pa i de vi i altres drets provinents del directe domini.

Tres anys abans, el citat **Pere Campderrich** havia comprat als seus sogres i cunyat, Berenguer de Teyades, Alamanda i Arnau, llur fill, un tros de terra de costa que tenien a Sant Iscle de les pertinences del mas Verdaguer. Així ho hem constatat en una època datada a Sant Iscle el 21 de juny del 1429, en la qual Berenguer de Teyades, Alamanda i Arnau, llur fill, confessaren que havien rebut de **Pere Campderrich** XXX sous de moneda barcelonesa de tern, import del referit tros de terra (Arxiu Campderrich, pergamí nº. 12).

Volem remarcar que els Teyades havien passat a viure a les Preses, i que l'esmentada data, el 1429, ja hi habitaven, segons consta en la mateixa època. Vivien en el mas Ferrer, del veïnat del Corb, on s'havien traslladat des de Sant Iscle. Segons la documentació que hem

examinat, trobem la família Teyades a les Preses durant uns dotze anys; i àdhuc el mateix Berenguer hi morí (Arxiu de Montserrat, fons Bages, testaments de les Preses).

L'u de juny del 1446 **Pere de Campderrich** comprà a Joan de Buch i a Margarida, la seva muller, de Sant Iscle de Colltort però en aquella avinentesa habitants de la vila del Mallol, en el Vescomtat de Bas, tot el mas Bucdevall junt amb les cases a ell annexes, era, horts, quintars i altres terres, tant conredisses com ermes, pel preu de XXII lliures de moneda barcelonesa de tern, salvat el dret del cambrer del monestir de Ripoll, pel qual es té el susdit mas amb tots els terços laudíssims, foriscapis i altres drets pertanyents al directe domini, i salvat també el dret d'altres senyors o persones per les quals tinguessin possessions del referit mas (Arxiu Campderrich, pergami nº. 129).

L'HEREU DELS CONSORTS PERE CAMPDERRICH I SIBIL·LA TEYADES

L'hereter dels referits cònjuges fou en **Bartomeu** Campderrich i Teyades. Aquest fou heretat pels seus pares "Propter nuptias" el 8 de novembre del 1442, mitjançant la donació de tot el mas Campderrich, de la parròquia de Sant Iscle de Colltort, amb totes les seves terres, honors i possessions, però per a després de l'òbit dels progenitors, i no abans.

En **Bartomeu** s'uní en matrimoni amb una tal Margarida, de la qual desconeixem la procedència. Segons els capítols, en el cas que en Bartomeu i la Margarida no volguessin o no poguessin viure en companyia de llurs pares, només tindrien l'usdefruit de la meitat del mas durant la vida dels donants; però després de llur òbit, o sia de la mort dels pares, hauria de revertir tot a en **Bartomeu** i als seus, llevat de XXX lliures, o sia XV cada un, de les quals poguessin testar. Amb el benentés, també, que si la susdita Margarida morís sense fills o bé amb ells no arribats a l'edat de testar, revertís als donants si visquessin; i si no, a l'hereu o a aquell o a aquells que haguessin assenyalat de paraula o per escrit (Arxiu Campderrich, pergami nº. 79).

Val a dir que en **Pere** Campderrich i la Sibil·la, ultra en **Bartomeu**, llur fill i hereu, també foren pares de dues filles, anomenades Isabel i

mentre no fossin exhaurides les dites tres quarteres. A la Miquela, muller seva, li deixà 100 sous; i al mateix temps disposà que fos senyora potent i usufructuària mentre visqués casta i sense marit i fos alimentada i mantinguda en vestir i calçar, tant en salut com en malaltia, durant tota la seva vida. Ultra això, deixà V sous a cadascun dels seus fills, Bartomeu i Pere, per dret de legítima; i ordenà que els citats fills fossin alimentats i dotats dels béns del susdit mas segons dret i raó; i en el cas que ells o bé alguns d'ells no es casés, que fossin alimentats i atesos, tant en salut com en malaltia, vivint i treballant a utilitat del mas **Campderrich**. A cada nét llegà III sous, i a l'obra de Sant Miquel de la Cot, VI diners. De tots els altres béns seus, instituí hereu universal el seu nét **Joan**, fill del difunt **Miquel** (fill aquest del testador); i a manca d'ell i la seva prole, assignà com hereva seva la Joana, néta seva i germana del citat Joan, i després, en defecte de la susdita Joana, instituïa hereus en Pere i en Bartomeu, fills del testador, un després de l'altre.

Fou fet en una cambra del mas **Campderrich**, de la parròquia de Sant Iscle de Colltort, per boca del testador estant en totes les facultats mentals, la data adés referida, en presència dels testimonis Pere Turrial, prevere de la diòcesi de Clermond del regne de França, Esteve Puigvert, Miquel Oliva (a) Rovira i Francesc Bastons (a) Sala de Colltort. (Arxiu Campderrich, pergami n°. 281).

MIQUEL CAMPDERRICH, HEREU DE L'ESMENTAT ANTONI

Aquest s'havia unit en matrimoni amb Narcisa Planas, filla d'Antoni Planas i Bartomeua, de la parròquia de Susqueda. **Miquel** i Narcisa procrearen tres fills: **Joan**, Joana i Jaume. Sembla que en **Miquel**, hereu del referit **Antoni**, morí jove i deixà els fills encara infants. En efecte, en **Miquel** caigué greument malalt i en aquelles circumstàncies pensà a arranjar les coses davant el temor d'una mort imminent. Per això, el 8 de març del 1503 atorgà testament en poder del Rvnd Joan Boada, rector de Sant Iscle, en el qual elegí marmessors el rector que llavors hi havia o que per temps hi hauria, Miquel Om (a) Rovira i Esteve Campcolltort, tots de Sant Iscle. Elegí per a sepultura del seu cos el cementiri de l'església ja referida, i demanà la intervenció de tres preveres, els quals havien de celebrar misses per la seva ànima i per

tots els fidels difunts. Disposà, també, que el mateix nombre de sacerdots assistissin al novenal i cap d'any. A continuació, féu tot un reguitzell de petits llegats, tal com a continuació indiquem: a les torxes de dita església que il·luminen el Cos de Crist, III sous; a cada altar de la dita església per a llur ornat, VI diners; a la candela de la Verge Maria de la parròquia de Sant Iscle, VI diners; per a l'almoïna del pa dels pobres, per donar a les portes de l'església, dues quarteres de forment a mesura d'Hostoles, o sia una quartera el dia del novenal i una altra el divendres Sant següent al seu òbit; VII diners per resar set parenostres; a l'obra de Sant Miquel de la Cot, VI diners; a l'obra del Far i del Collell, també VI diners. Als seus pares, o sia l'Antoni i la Miquela, els llegà XX sous a cada un pels molts beneficis rebuts. Ultra això, confessà que havia rebut de Narcisa, la seva esposa, V lliures en diversos pagaments en concepte de dot i li deixà XX sous per fer-ne les seves voluntats. Per altra banda, ordenà que si Narcisa volgués estar en el mas Campderrich després de l'òbit del seu marit, fos proveïda i alimentada en tot allò necessari per a la seva persona mentre romangués casta i sens marit.

Finalment, constituí hereu universal el seu fill **Joan** en el cas que visqués; i en defecte d'aquest i la seva prole, o bé amb ella no arribada a l'edat de testar, assignà hereva universal la seva filla Joana si fos viva en el temps de l'òbit del testador; i a manca dels referits infants, constituí hereu el parent més proper. Pel que fa referència a la tutoria dels infants, nomenà tutors i curadors **Antoni**, el seu pare, i Narcisa, muller seva mentre visqués casta i sens marit i estés amb el seu pare, això és, el pare del testador. En defecte de l'esmentat **Antoni**, pare seu, el substituïa Esteve Campcollort.

Aquesta fou la seva darrera voluntat manifestada en presència dels testimonis reunits en una cambra del mas Campderrich la data adés esmentada, Esteve Puigvert, Jaume de Prat, Pere Camprodon, Pere de Port i Pere Ferrer de Sant Iscle, Joan Matas de la vila d'Olot i Sebastià Tarrús de Sant Esteve d'Oculo (Arxiu Campderrich, pergami nº. 278).

Sembla que en **Miquel** al cap de poc morí; i volem remarcar que la data de les noces els pares d'en Miquel encara vivien.

El 1506 ja descobrim la mencionada Narcisa, vídua d'en Campderrich, emmaridada amb Llorenç Vila i Espinosa de Tavertet.

El 19 d'octubre del 1506 Narcisa, ex-muller de **Miquel Campderrich**, signà una àpoca a favor d'**Antoni** Campderrich, en altre temps sogre seu, per la qual confessà al susdit **Antoni** que havia rebut d'ell V lliures de moneda barcelonesa d'aquelles XX que havia promès al seu difunt marit en temps de noces, les quals aportà al mas **Campderrich**. Ultra això, també reconegué haver rebut aquells XX sous que el dit marit seu, difunt, li llegà en el seu darrer testament i una caixa que tenia en l'esmentat mas. Fou feta "in domo de villari de Payerols" el dilluns dia 19 d'octubre del 1506, i signada per Narcisa i el seu nou marit, Llorenç (Arxiu Campderrich, pergamí n°. 1).

ANTONI LLORENS CAMPDERRICH I CATERINA, PROPIETARIS DEL MAS CAMPDERRICH

Hem vist com el 1506 en **Miquel** féu hereu universal el seu fill **Joan**, i com aquest heretatge fou confirmat pel referit **Antoni** (pare i avi, respectivament, dels susdits **Miquel** i **Joan**) en el seu darrer testament, atorgat el 1512.

Així, doncs, en **Joan Campderrich**, fill i hereu dels esmentats **Miquel** i Narcisa, fou el pare de **Caterina**, la qual esdevingué la pubilla del mas **Campderrich**. Malauradament desconeixem qui fou la muller del referit **Joan**. **Caterina**, en arribar a l'edat núbil, s'uní en matrimoni amb **Antoni Llorens**, procedent del mas Llorens de la parròquia de Sant Esteve de Llèmena. Aquests consorts foren els progenitors de **Joan**, que fou l'hereu. Tenim constància documentada que el susdit **Joan**, el 31 de maig del 1575, concertà capítols matrimonials amb Montserrat Serrat, de la parròquia de Sant Esteve de Llèmena. En efecte, Joan Serrat, pagès de Sant Esteve de Llèmena, i Montserrat, filla seva i de Joana, difunta, d'una part; i Joan Campderrich, fill d'**Antoni Llorens (a) Campderrich** i de **Caterina**, muller seva, de la parròquia de Sant Iscle de Colltort, estipularen els capítols matrimonials sota certs pactes i condicions, entre els quals es determinà que en Joan Serrat donés a la seva filla, en donació pura i irrevocable "inter vivos", 70 lliures de moneda barcelonesa i tots els vestits i joies de la seva persona. En **Joan Campderrich (a) Llorens** aportà a la seva futura

esposa la mateixa quantitat dels seus béns. Foren concertats a Sant Esteve de Llémena el dia, mes i any citats en poder de Joan Clos, notari d'Olot substituït del clergue beneficiat de Sant Antoni, benifet fundat i instituït en la capella del Castell de Santa Pau.

Com acabem de veure, per mitjà de l'esmentada **Caterina Campderrich** fou interrompuda la successió masculina i, a la llarga, el cognom **Campderrich** estava condemnat a desaparèixer; però no fou així: es tingué prou cura a fi i efecte que no succeís, com comprovarà el lector en el curs del present treball.

Joan i Montserrat foren els pares dels següents fills: **Margarida**, que fou la pubilla; Magdalena, batejada a Sant Iscle el 1579; Antiga, que rebé les aigües baptismals en la citada parròquia el 17 de març del 1581, apadrinada per Josep Campderrich i Antiga Prat; Sàlvia, regenerada amb el Sant baptisme el 22 de juliol del 1584, apadrinada per Miquel Port i Sàlvia Port, a l'església de Sant Iscle; Joana, batejada en la referida església el 25 de març del 1590, amb Joan Panosa i Joana Soler de padrins, i finalment Joan, el qual rebé el Sagrament del baptisme en l'església ja citada de Sant Iscle, el 16 de març del 1591.

De tots els citats només tenim referències de la Magdalena, la qual contragué matrimoni amb Joan Boscaró, de Sant Martí Sacalm, i de la **Margarida**, la pubilla, a la qual anem a dedicar el proper paràgraf.

MARGARIDA CAMPDERRICH I SERRAT, PROPIETÀRIA DEL MAS CAMPDERRICH

Aquesta contragué matrimoni amb Nicolau Raigosa de Sant Iscle. Els capítols matrimonials foren estipulats el 29 d'abril del 1591. D'aquesta unió conjugal foren procreats els que tot seguit citem: **Pere**, l'hereu; Miquel, Nicolau i Anna-Victòria, batejada el 2 de setembre del 1598 a Sant Iscle; Joan, batejat el 10 d'abril del 1603; i Margarida, regenerada amb les aigües del baptisme, també a l'església de Sant Iscle, el 22 de novembre del 1605.

En Nicolau Raigosa fou fill d'en Joan Raigosa, senyor útil i propietari del mas Raigosa de Sant Iscle de Colltort. Aquest contragué

noces dues vegades: de la primera muller, mare del susdit Nicolau, malauradament en desconeixem la identitat; en canvi, la segona esposa, anomenada Caterina, procedia del mas **Aruga**, de la parròquia de Sant Cristòfor les Fonts.

Joan Raigosa, senyor útil i propietari del mas **Raigosa** durant el temps de la seva vida, juntament amb Simó, nét seu i fill de Segimon Raigosa, difunt, el 21 d'octubre del 1592, vengué a Nicolau Raigosa (a) **Campderrich**, fill seu, qui per causa de matrimoni havia entrat al mas **Campderrich**, tota aquella peça de terra costosa i erma de les pertinences del mas Raigosa, situada a Sant Iscle en el lloc anomenat "la Coma dez Buch", de dues vessanes d'extensió, pel preu de XII lliures i V sous.

Sembla que en **Nicolau Raigosa (a) Campderrich** millorà molt la propietat del mas **Campderrich**. Així es desprèn del testament atorgat per **Margarida**, muller del susdit Nicolau, el 22 de maig del 1607. Efectivament, es trobava greument malalta quan manifestà la seva darrera voluntat. Nomenà marmessors Joan Panosa, el rector que llavors hi havia, i el seu marit, Nicolau Raigosa. Elegí per sepultura el cementiri de l'església de Sant Iscle i demanà la intervenció de 10 sacerdots i 12 en el novenal i cap d'any, els quals havien de celebrar misses per a la seva ànima, parents i benefactors i per a tots els fidels difunts. Disposà, també, que després del novenal i cap d'any es donés almoïna de pa cuit a les portes de l'església, repartit pels marmessors entre els pobres i altres persones allà congregades. Ultra això, ordenà que li fossin celebrades una novena de misses amb oferta de pa i vi, com també un trentenari de misses en un altar privilegiat. També féu quelques llegats en alguns bacins, com és ara el de nostra Senyora, Sant Cosme i Sant Damià i Sant Jaume, als quals deixà V sous a cadascun; i X sous al baci de l'obra i X més al de les Ànimes. Al seu marit, en atenció d'haver augmentat i millorat la propietat, manà que li fossin donades 200 lliures. Volgué, també, que el seu marit no fos inquietat per raó de censals morts i violaris, per tal com en ells hi havia esmerçat els diners guanyats per ell i no dels béns de la testadora. Instituí hereu universal el seu fill **Pere**; i en defecte d'aquest, Miquel, Nicolau, Joan i els altres fills mascles si n'hi hagués, per ordre de primogenitura, un després de l'altre. Després, a manca d'ells, Anna M^a., Victòria i Margarida, filles seves. En darrer terme, a falta de tots ells,

assignà hereus en Joan i la Magdalena, germans de la testadora. Fou fet en una cambra del mas Campderrich la data ja esmentada, en presència dels testimonis Mn. Joan de Port, rector de Sant Aniol, Jaume Soler, escrivà de Sant Feliu de Pallerols, Montserrat Rovira, de Sant Iscle, Joan Grabolosa, de les Encies, i Pere Frigola, criat de Campderrich (Arxiu Campderrich, pergami núm. 282).

Val a dir que la data del testament de la Margarida, els seus pares ja eren difunts. Per altra banda, en Joan Raigosa, pare del citat Nicolau i sogre de la Margarida, passà el final de la seva darrera malaltia en el mas Campderrich, on atorgà testament el 2 de juny del 1593. Com hem dit anteriorment, en Nicolau Raigosa contribuí en gran manera a la prosperitat econòmica del mas Campderrich, segons consta en el testament de la seva muller Margarida; i en realitat, així ho demostra també el nombre de sacerdots que disposà Margarida en el seu testament per al seu enterrament, novenal i cap d'any, car en tots els altres testaments hem constatat que el nombre de preveres generalment era de 3, tant en la sepultura com en el novenal i cap d'any. En canvi Margarida ordenà que el dia del seu sepeli n'hi intervinguessin 10, i en el novenal i cap d'any, 12.

EL MAS CAMPDERRICH EL SEGLE XVII

En **Pere**, hereu de Margarida i Nicolau Raigosa, rigorosament parlant hauria de cognomenarse **Pere** Raigosa i Llorens, car el cognom Campderrich ja es perdé com a resultat de la unió matrimonial de la pubilla **Caterina**, filla de Joan Campderrich, amb Antoni Llorens, com ja hem vist en un altre lloc; però tot i això, serà el cognom Campderrich el que prevaldrà, com ja veurem.

Segons hom dedueix d'un acte de definició, en Nicolau Raigosa (a) Campderrich morí a la parròquia de Sant Pere de Montagut, on habitava en aquella avinentesa, possiblement en el mas **Palomer**, que havia adquirit per compra. Desconeixem la data del seu traspàs, però creiem que degué tenir lloc entre el 1605 i 1609, data en la qual ja el trobem difunt. Hem descobert un acte de definició fet i signat per **Pere Campderrich** i Joan Panosa a Sant Iscle de Colltort el 12 de setembre

del 1612, el qual és del següent tenor: = "Joan Panosa, senyor útil i propietari del mas Panosa de la parròquia de Sant Cristòfor de Cogolls, hereu universal testamentari quant a l'usdefruit de l'heretat dels béns de Gabriel Panosa, difunt, pagès de dita parròquia de Cogolls, pare meu, i també legítim administrador de la persona i béns de Joan Ramon Panosa, fill meu, hereu i propietari de la susdita heretat i dels béns del dit difunt Gabriel Panosa i de dit fill seu, universal herència que consta en el darrer testament del citat Gabriel Panosa, que féu i ordenà en poder del notari infrascrit el 4 d'abril del 1609 d'una part; i **Pere Campderrich**, pagès, senyor útil i propietari del mas **Campderrich** de Sant Iscle de Colltort, fill i hereu universal testamentari de Nicolau Raigosa (a) **Campderrich**, difunt, pagès de la parròquia de Sant Iscle, però en el temps del seu òbit habitant a Sant Pere de Montagut, com de la meua universal herència consta en el darrer testament del meu pare que féu en poder de Joan Ferrer, notari de la vila d'Olot, la data en ell continguda, d'altra part, de grat i certa ciència, confessem i reconeixem un de nosaltres a l'altre i a nosaltres mútuament, que intervenint moltes notables persones consanguínies i amics de cada un de nosaltres, venim a donar raó i legal compte de i sobre l'administració dels béns i quantitat de diners que en poder del dit difunt Nicolau Raigosa (a) **Campderrich**, pare meu, de dit **Pere Campderrich**, existien, les quals quantitats el citat Gabriel Panosa havia encomanat i també el dit Nicolau Raigosa havia rebut i recuperat per al referit Gabriel Panosa de diverses persones. I de tot allò que el referit difunt Nicolau Raigosa en nom d'ambdós havia comprat per raó de la companyia que de paraula havien format entre el dit Nicolau Raigosa i Gabriel Panosa mentre vivien. I de sobre diversos pagaments fets pels esmentats Nicolau i Gabriel Panosa; i també de i sobre l'ocasió de lucre fet per dita companyia. Així que vistos i tinguts i rebuts exactes lucre pel dit Nicolau Raigosa, difunt, pare meu, o sia del citat **Pere Campderrich**, fets amb dades de pagaments i despeses, fou vist i comprovat que el referit Nicolau Raigosa, o sia que jo, **Pere de Campderrich**, com fill de l'expressat Nicolau i al mateix temps hereu seu, sóc deutor a vós, Joan Panosa, hereu usufructuari, pare i legítim administrador del dit Joan Ramon, fill vostre hereu i propietari de l'herència i béns del susdit difunt Gabriel Panosa, de 345 lliures de moneda barcelonesa d'una part, compreses aquelles

100 lliures que devia en **Joan Campderrich**, difunt, propietari del dit mas **Campderrich**, avi meu, del dit **Pere Campderrich**, al citat Gabriel Panosa, en quant el dit difunt avi meu, del citat **Pere Campderrich**, al referit Gabriel Panosa, a qui el difunt, avi meu, del susdit **Pere**, en el seu darrer testament confessà ser-li deutor de 345 lliures. Jo, dit **Pere Campderrich** prometo, amb la intervenció de les dites notables persones, vendre i cedir a vós, dit Joan Panosa, usufructuari, i a dit Joan Ramon, fill vostre i propietari, tot aquell censal de pensió anual de 100 sous i de 100 lliures de preu de propietat que Joan Ballach, senyor útil i propietari del mas **Ballach** de Sant Feliu de Pallerols, i Llorenç Ballac, fill seu i hereu amb alguns fermances, vengueren al dit difunt pare meu segons instrument fet en poder de l'infrascrit notari el 20 de gener del 1605. Item, tot aquell censal de pensió anual de 100 sous i preu de propietat de 100 lliures que Baldiri **Franch** i Aulina i Margarida, la seva muller, Salvi Camps i Aulina, llur gendre, i Margarida, muller del citat Salvi Camps, filla dels referits cònjuges i hereva, vengueren a **Nicolau Raigosa** i a **Gabriel Panosa** en públic instrument fet i firmat pel mateix notari infrascrit el 4 d'abril del 1605. Item tot aquell violari a raó de sou per lliura de preu i així per reduir-lo a censal mort de pensió anual de 10 lliures i preu de propietat 70 lliures que Montserrat Tarrés i Vilar, pagès, senyor útil i propietari del mas Vilar de Cogolls, vengué a l'esmentat **Nicolau Raigosa (a) Campderrich** i a Gabriel Panosa, mentre vivien entre els mortals, mitjançant públic instrument fet i signat el referit dia 4 d'abril del mateix any 1605.

Els preus dels dits censals venuts pels dit Aulines i el Violari venut pel dit Vilar, són compresos en i amb el preu, o sia el compte rebut pel dit difunt, pare meu, del citat **Pere Campderrich**, i pel citat ja difunt Gabriel Panosa, perquè el pare meu, absent el susdit Gabriel Panosa, havia comprat els referits censal i violari. Item, també dec assumir en mi i dec pagar per vós, dit Panosa, a Pere Bruguer, pagès o treballador de la parròquia de Falgons, aquelles 45 lliures que vós deveu pagar-li per raó del llegat fet pel referit difunt Gabriel Panosa a Margarida, muller del susdit Bruguer, neboda d'en Gabriel Panosa; i les restants trenta lliures a complement de la paga de les esmentades 345 lliures que dec pagar. I prometo a vós, dit Panosa, que d'aquí al dia de Carnaval pròxim vinent, en firmaré instrument de deutor.- I a més, Jo, dit **Pere Campderrich**,

sóc deutor a vós, dit Joan Panosa, de tres maials d'oli procedents de les terres del mas Palomera de Montagut, comprat pel dit Nicolau Raigosa (a) Campderrich en cert temps; i VIII lliures rebudes pel citat meu pare, de **Pere Campderrich**, a favor de Gabriel Panosa. I que les pensions vençudes fins ara, tant per dit pare meu rebudes i les del dit violari degudes per Montserrat Tarrés com s'ha dit venut als dits Nicolau Raigosa i Gabriel Panosa.- I també les pensions fins ara vençudes del dit censal venut pel citat Aulinas a Nicolau Raigosa i Gabriel Panosa; i també tots els fruits procedents i que procedeixen del temps que durarà l'arrendament dels terços del citat mas **Palomera** de Montagut. Item, també jo, dit **Pere de Campderrich**, dec i prometo restituir a vós, citat Panosa, certs respectes fets pel referit Gabriel Panosa a dit pare meu amb públic instrument fet en poder del notari infrascrit el dia, mes i any en ell continguts, de quantitats de diners deguts a Gabriel Panosa pels hereus del mas **Port** i del mas **Prat** de dita parròquia de Sant Iscle, fet tot de bona fe amb l'esperança que Gabriel Panosa recuperaria dites quantitats com bé és conegut per mi, dit **Pere Campderrich**.- Per això de grat i certa ciència per nosaltres i els nostres hereus i successors presents i futurs, absolem, donem, definim i relaxem un de nosaltres a l'altre i a nosaltres mútuament, tot allò i quan sigui, o serà el que un de nosaltres per altre, tant per raó o ocasió de dita herència i dels béns del dit Gabriel Panosa que dita companyia que fou entre els dits Nicolau Raigosa (a) Campderrich i Gabriel Panosa, com també de qualsevol quantitat de diners rebudes pels dits **Raigosa** i **Gabriel Panosa** de certes persones. Finalment, **Pere de Campderrich** es considera deutor al dit Joan Panosa. Fet a Sant Iscle, el 12 de setembre del 1611. Signaren **Pere Campderrich** i Joan Panosa que definiren en presència dels testimonis, Venerable Pere Moner, prevere, rector; Joan Campasol, pagès de Sant Iscle; Honorable Joan Codina, pagès de Cogolls i batlle d'Hostoles; i Jeroni Giralt, habitant a Cogolls.

Aquest document notarial fou fet en poder de Miquel Ombert, notari de Sant Feliu de Pallerols (Arxiu Campderrich, pergami n°. 108).

Pere Campderrich (a) Raigosa, contragué matrimoni el 23 d'abril del 1612 amb Maria Anna Pairaló. L'hereu dels citats consorts fou l'**Antoni-Miquel Campderrich**, nat a Sant Iscle el 8 d'abril del 1613 i batejat l'endemà. D'aquests consorts, malauradament no es coneixen

cap més fill. Sembla que en Pere no envellí, ja que el 1633 ja no vivia entre els mortals; per tant, hem calculat que morí entre els 40 i els 42 anys. Per altra banda, la seva muller, Maria Anna, la susdita data ja la descobrim unida en matrimoni en segones noces amb Miquel Bassas, de la parròquia de Sant Andreu de la Barroca.

LA GESTIÓ D'ANTONI-MIQUEL CAMPDERRICH EN EL SEU MAS I ALTRES MASOS A ELL UNITS

Fill i hereu dels esmentats cònjuges, **Pere** i Maria Anna, quan comptava uns vint anys s'amullerà amb **Maria Aulet**, filla i hereva de Joan Aulet i Beneta, del veïnat de Sant Martí de la parròquia de Santa Pau. Fou el 3 de maig del 1633; i en aquella avinentesa en Joan i la Beneta ja havien passat a l'eternitat. Els capítols foren estipulats el 25 d'abril del mencionat any 1633 (Arxiu Campderrich, pergamí n°. 46).

Ambdós contraents eren menors d'edat: Maria estava sota la tutela de Joan Aulet i Torroella, pagès de Sant Vicent de Cellent, Pere Aulet i Miquel Boigues del veïnat de Sant Martí; i **Antoni-Miquel** tenia per tutor en Nicolau Coll de la Pineda. Els tutors i curadors havien estat assignats en els respectius testaments de Joan Aulet i **Pere Campderrich (a) Raigosa**. La Maria Aulet, de consentiment i voluntat dels dits tutors i curadors Joan Aulet i Torroella de Cellent, Pere Aulet i Miquel Buigues del veïnat de Sant Martí, i Pere Aulet i Reverter, Bernat Aulet, Mateu Aulet i Antoni Aulet, estudiant, oncles paterns, d'altres parents i amics seus, aportà en temps de noces tota la universal heretat i béns del mas **Aulet** dels dits veïnat de Sant Martí i parròquia de Santa Pau, i tots i qualsevol masos a ell units i agregats amb tots els béns mobles i immobles onsevulla que fossin, per tal que ambdós, mentre visquesin, ho posseïssin. Per altra banda, **Antoni-Miquel Campderrich**, de consentiment i voluntat de Nicolau Coll de la Pineda, tutor i curador esmentat de Miquel Bassas, padrastre del susdit **Antoni-Miquel**, de la referida Maria Anna, mare seva i muller del citat Bassas, i d'altres parents i amics seus, aportà en donació per causa de noces altre tant en valor dels seus béns, quant ella havia aportat i constituït a fi i efecte que ambdós ho tinguessin durant tota la seva vida, tal com és decorós entre marit i muller. Entre altres clàusules, també fou pactat que el referit

Antoni-Miquel havia de prendre inventari de tota la casa i mas Aulet, amb tots els béns mobles i immobles, i en cas de restitució de dot hauria de tornar-ho partit per partit. Aquests capítols foren signats en el mas **Ferrer-Moner** de la parròquia de Sant Pere de Mieres el 25 d'abril del 1633 per **Antoni-Miquel Campderrich** i Maria Aulet, esposos esdevenidors, i Joan Aulet i Torroella, un dels esmentats tutors, que consentiren en presència dels testimonis Pere Prat, ferrer de Mieres, i Pere Pujol, mestre de cases de Santa Pau (Arxiu citat, pergami núm. 46).

L'**Antoni Miquel**, cap a l'any 1630 prengué possessió dels masos **Campcollort** i **Campderrich**, possiblement perquè havia mort el seu pare.

Antoni-Miquel Campderrich i Maria Aulet foren els progenitors de **Joan**, que fou l'hereu, Victòria i Vicent. Aquest fou religiós mercedari i celebrà la seva primera missa a Fraga el 1678. Morí a la vila de Tàrrega el 23 de desembre del 1686.

Durant el temps de la seva vida mortal, **Antoni-Miquel**, com hereu del mas **Campderrich** i especialment com marit de la pubilla del mas **Aulet**, amb qui s'havia esposat, engrossí molt el patrimoni del mas **Aulet** i, de retruc, el del mas **Campderrich**. En efecte, el 29 de març del 1638 **Antoni-Miquel** comprà a Joan Camó una peça de terra de tres vessanes situada a la vall de Sant Martí. El 9 de maig del 1642 Salvador Casas i Ramon Casas, de Sant Julià del Mont, vengueren a **Antoni-Miquel**, qui, per causa de matrimoni, havia entrat en el mas **Aulet** del veïnat de Sant Martí, tot aquell censal mort de preu de propietat de 50 lliures i pensió anual de 50 sous a pagar el 28 de juliol, censal que havia estat venut per Joan Coma, pagès de Sant Julià, del veïnat de Pineda, a Gerald Pinadella (a) Casas, també de Sant Julià, a Sebastiana, muller seva, i a Bernat Aulet del veïnat de Sant Martí, llavors difunts segons consta en l'instrument de venda del censal en data del 28 de juliol del 1624. Els susdits Salvador Casas i Ramon Casas confessaren que havien rebut de l'esmentat **Campderrich** 50 lliures, preu del mencionat censal. La venda fou feta amb instrument signat pels venedors, el 9 de maig del 1642, tal com resta dit.

El 22 de setembre del 1644 Jaume Buch signà la venda de tot aquell mas anomenat **Campdellapart** a favor d'**Antoni-Miquel Campderrich**, amb totes les seves terres, honors i possessions, llevat del 162

camp anomenat "Navarculas" i una altra peça de terra situada en el pla de Massandell. Però el citat Buch havia de pagar el blat i tot allò pertanyent a l'obra, com també tots els altres censos i càrregues que pesaven sobre el referit mas **Campdellapart**. De la coneguda peça "Soms" solament es vengué a **Campderrich** un bocí de la part del marge contigu a la feixa d'en Lladó i la vinya de Papagalls, sense perjudici del camí que per allà passava. En canvi, tota la resta de la peça, fins a Sant Julià del Mont, en **Campderrich** la tenia a mitges amb en Boixeda, juntament amb una altra peça anomenada les "Marrades". **Antoni-Miquel Campderrich** tenia un tros de cingle, fins a Sant Abdó; però des d'aquest punt cap avall, el terreny el tenien a mitges els referits Campderrich i Boixeda. L'octubre del 1645, el dit **Campderrich** adquirí per compra feta a Joan Camó una peça de terra de quatre vessanes d'extensió de les pertinences del mas Camó del veïnat de Sant Martí, situada en el lloc dit "Navarculas"; i el 26 de febrer del 1648 comprà una altra peça de terra, coneguda per la "Costa del pi", a Jaume Buch; estava situada a la Vall de Sant Martí i tenia unes quatre vessanes d'extensió. Encara més, el 20 de gener del 1651 el mencionat **Antoni-Miquel** comprà a Joan Ferraria tot el mas **Ferraria**. Per raó d'aquest mas, **Antoni-Miquel** i els seus havien de fer i prestar al Sr. de Santa Pau, un xai amb la seva llana per la festa de la Verge Maria d'agost; per Sant Miquel de setembre, dues mitgeres d'ordi; per Nadal, tres parells de tudons; i el 21 d'abril, III sous de cens. Tot això s'havia de pagar cada any, les dates esmentades. **Antoni Miquel Campderrich** morí a Olot en edat força avançada. Desconeixem la data exacta del seu traspàs, però degué ser, possiblement, dins la segona meitat de l'any 1681, car tenim proves documentades que atorgà el seu darrer testament el 15 de febrer del 1681, en poder de Joan Compte, notari d'Olot.

JOAN CAMPDERRICH I AULET, HEREU DEL PATRIMONI CAMPDERRICH-AULET

Joan, fill dels referits **Antoni-Miquel Campderrich** i **María Aulet**, pubilla del mas **Aulet**, en arribar a l'edat núbil contragué matrimoni amb **Francesca Llogà**, l'u d'agost del 1680. El 15 de febrer del 1681, **Antoni-Miquel Campderrich**, en el seu darrer testament, instituí hereu univer-

sal de tots els seus béns el susdit **Joan**, fill seu; i **Maria Aulet**, senyora útil i propietària del mas **Aulet** i altres masos a ell units, el 5 de juny del 1681 féu hereu universal de tot el patrimoni del mas **Aulet** l'esmentat **Joan**, segons consta en instrument fet en poder de Josep Corominas, notari públic de Sant Feliu de Pallerols, i signat l'esmentada data.

No cal dir que amb l'entroncament amb el mas **Aulet**, el patrimoni dels **Campderrich** es veia notablement engrossit. Efectivament, per raó del mas **Aulet**, ultra aquest mas amb totes les seves terres, honors i possessions, que sumaven el nombre de 16 (volem dir camps i peces de terra) anexas a ell, foren senyors directes i útils del mas **Vulpiera**, de la vall de Sant Martí de Santa Pau, adquirit l'any 1555 per Miquel Feixes (a) Aulet; senyors útils i propietaris del mas **Campdellapart**, de dotze vessanes de terra; del mas **Ferraria**; del mas **Casanova**, derruït i deshabitat; i de tot el mas **Camprodon**, tot situat a la vall de Sant Martí, parròquia de Santa Pau.

Per altra banda, els **Campderrich** amb aquest entroncament amb els **Aulet**, foren propietaris de 31 possessions més, o sia de camps i terres de les pertinences d'altres masos, comprades en el decurs del temps pels hereus del mas **Aulet**. La major part d'aquelles possessions, totes també situades en la vall de Sant Martí, eren d'unes tres i quatre vessanes de terra, de les quals feien i prestaven al senyor de la baronia de Santa Pau, tasca de tots els esplets i algun pollastre de cens.

Per raó del mas **Aulet**, amb les seves terres honors i possessions, els **Campderrich** havien de prestar a l'esmentat senyor, cada any, una mitgeria de forment bo net i sec a mesura vella de Santa Pau; una altra mitgeria de civada a la mateixa mesura i VII sous per la festa de Nadal, en substitució de dos quintars de raïms que antigament es pagaven; i V sous per Nadal i III sous per la reducció dels mals usos.

Per raó del mas **Camprodon**, on hi havia unes set vessanes de terres, feien i prestaven tasca de tots els esplets i III sous per la reducció dels mals usos.

Per raó del mas **Campdellapart**, d'unes dotze vessanes de terra, per Nadal havien de pagar XII sous de cens i una gallina; per Sant Pere i Sant Feliu, del mes d'agost, XII sous més i una tasca de tots els esplets. En canvi pel referit mas **Casanova**, derruït i deshabitat, V sous cada any per Nadal i tasca de tots els esplets.

Tot i que **Antoni-Miquel Campderrich** s'uni en matrimoni amb l'hereva del mas **Aulet**, el lloc de llur residència fou en el mas **Campderrich** de Sant Iscle; i així continuà en **Joan** després d'haver heretat tot el patrimoni del mas **Aulet**.

El 21 de març del 1682 en **Joan Campderrich i Aulet**, domiciliat a la parròquia de Sant Iscle de la Vall d'Hostoles, constituït a la presència de l'Honorable Josep Pujolar, procurador del molt noble senyor **Ramon d'Oms**, senyor de la baronia de Santa Pau, féu confessió, o sia capbreuà, de totes les possessions que tenia per raó del mas **Aulet** i dels altres masos citats a la parròquia de Santa Pau. L'instrument del dit capbreu fou fet a Santa Pau la data suara esmentada, en poder de Cosme-Miquel Gasull, notari substituït de l'obtentor del benifet de Sant Antoni, instituït i fundat a la capella del castell de Santa Pau (Arxiu Campderrich, document del capbreu en paper de l'any 1682).

Dels consorts **Joan Campderrich i Aulet** i Francesca Llogà, tenim constància de nou rebrols: Maria, nada el 2 de febrer del 1683; Vicent, que fou sacerdot i beneficiat de les Preses, el qual celebrà la seva primera missa a Sant Iscle el 9 de desembre del 1716; Jacint, nat el 16 de novembre del 1684; **Rafael**, que fou l'hereu, vingut a aquest món el 14 de gener del 1688; Miquel, nat el 24 de gener del 1691; Joan, vingut a aquest món el 12 de febrer del 1692 (aquest fou religiós Paül, congregació en la qual serví uns 19 anys, i residí a París, Barcelona i Barbastre, on morí el 21 de juny del 1761); Isidre, vingut a aquest món el 10 d'abril del 1698; Maria, segona d'aquest nom, nada el 14 de març del 1701; i Francesca Elena, la setena dels fills, nascuda el 2 de setembre del 1696. Aquesta, més tard, contragué matrimoni amb Joan Bassols, de la parròquia de Sant Miquel de la Cot. Morí l'any 1752.

Ja hem vist tot el que adquiriren els **Campderrich** amb l'heretament de tots els béns del mas **Aulet**. Si a tot aquell patrimoni hi afegim tot el que ja posseïen a Sant Iscle i a Montagut, com és ara el mateix mas **Campderrich** i els masos **Campcollort**, **Bucdemont**, **Bucdevall** i el mas **Palomer** de Montagut, juntament amb altres terres que havien estat pertinences d'altres masos, hom s'adona que acumularen un patrimoni força respectable.

RAFAEL CAMPDERRICH I LLOGÀ, HEREU DE JOAN CAMPDERRICH I AULET

En **Rafael**, el 18 de febrer del 1721 s'uní en matrimoni amb Francesca Puig, de Sant Salvador de Bianya. Aquesta unió matrimonial no és pas que fos massa prolífica, car només, segons sembla, procrearen tres fills, nats i batejats tots a la parròquia de Sant Iscle de Colltort. Són els següents: Esperança, Maria i Francesca, batejada el 12 d'agost del 1722; **Esteve** Josep i Rafael, que fou regenerat amb les aigües baptismals el 6 de febrer del 1724, i amb el temps hereu de tot el patrimoni dels **Campderrich**; i finalment Joan, Vicenç i Francesc, el qual rebé el Sagrament del Baptisme el 23 de març del 1726.

Sembla que en **Rafael** morí relativament jove, ja que descobrim l'**Esteve**, el seu hereu, orfe de pare en edat pupil·lar, com veurem tot seguit.

ESTEVE CAMPDERRICH I PUIG, HEREU D'EN RAFAEL. LA SEVA GESTIÓ I DESCENDÈNCIA

L'any 1745, descobrim que el mencionat **Rafael**, pare de l'**Esteve**, ja havia emigrat vers l'eternitat. Per tant, amb la hipòtesi que el seu decés hagués tingut lloc aquell mateix any 1745, hauria comptat 57 anys. Però vés a saber, en aquella data, quant feia que era difunt. En efecte, el 23 de gener del 1745 Joan Port i Torrent i la seva filla primogènita, Maria, signaren la venda de tot el mas **Costa**, derruït i deshabitat, de la parròquia de Sant Iscle, a favor de Mateu Terrats i Pairaló, de Riudaura, com tutor i curador d'**Esteve Campderrich**, fill i hereu universal de l'esmentat **Rafael** de Sant Iscle de Colltort. L'instrument de venda fou fet en poder de Miquel Oliveres, notari públic d'Olot.

Val a dir que en temps d'en **Rafael**, el seu pare, concretament el 14 de febrer del 1728, el Comte de Solterra procedí a la reducció de tasques i censos a favor del susdit **Rafael** com senyor del castell d'Hostoles. El document d'aquesta reducció fou fet en poder de Francesc Claramont, notari de Sant Feliu de Pallerols.

L'**Esteve** cap als vint-i-quatre anys s'amullerà amb Teresa Pinós de Sant Andreu de Pruit, el 13 de novembre del 1748. Aquests cònjuges foren un xic més prolífics que els progenitors de l'**Esteve**, car foren set els fills que procrearen; però, segons sembla, la major part moriren

joves, i infants alguns altres. Són els que a continuació esmentem: Llorenç Esteve i Joan, batejat el 3 de novembre del 1749, apadrinat per Llorenç Pinós i Francesca Puig, vídua de **Rafael Campderrich**, àvia paterna del batejat. Aquest morí solter el 31 de gener del 1777 i fou sebollit a la capella de Santa Anna de l'església de Sant Fèlix de Girona. Sembla que en el taüt hi fou dipositada una ampolleta amb una petita inscripció que deia: "Hic jacet Joannes Campderrich. Obiit 31 januarii 1777". Sembla que la inhumació tingué caràcter provisional, en espera que la tomba de Sant Iscle fos feta; i així, per tal d'evitar equivocacions lamentables, fou dipositada la mencionada inscripció en el fèretre.

Maria, Anna, Francesca, batejada el 8 de març del 1752, apadrinada per Joan Socarrats i Mª Anna Roquer de Sant Andreu de Socarrats; Esperança Francesca i Maria, regenerada amb les aigües baptismals el 3 d'abril del 1754. Els padrins foren Josep Pinós i Esperança Sobeyas; Rita, Peronel·la i Francesca, la qual rebé el Sagrament del Baptisme el 3 de juny del 1756; Esteve, Joan i **Estanislau**, que fou batejat el 28 de maig del 1758, amb Esteve Soms i Francesca Puig, àvia paterna, de padrins; Ignasi, Benet i Esteve, regenerat amb les aigües del baptisme el 12 de juliol del 1759. Foren els seus pares espirituals Ignasi Pinós i Teresa Pairaló. Aquest, l'Ignasi, vestí l'hàbit dominicà a Vic l'any 1777 i morí el 26 d'octubre del 1799. Finalment, Joan Simó i Estanislau fou batejat el 10 de gener del 1762. Tots foren batejats a l'església parroquial de Sant Iscle de Colltort. L'hereu dels consorts **Esteve Campderrich** i Teresa Pinós fou el ja citat Esteve, Joan i **Estanislau**, nat el 1758, el qual usà el nom d'**Estanislau** en lloc del d'Esteve. El pare de tota la referida fillada, o sia l'**Esteve Campderrich**, consort de Teresa Pinós, morí a Sant Iscle el 3 d'agost del 1785.

ESTANISLAU CAMPDERRICH I PINÓS

Hereu dels anteriors consorts, com acabem de dir, contragué matrimoni força jove, el 12 de febrer del 1776, amb Rosa Puigvert de Sant Iscle. D'aquesta unió matrimonial en nasqueren quatre fills: Josep, batejat el 13 de març del 1777, que fou l'hereu; Maria, Rosa i Magdalena, regenerada amb les aigües baptismals el 20 de gener del 1780; Rita, nascuda el 6 de juny del 1783, però que morí l'endemà d'haver

vingut a aquest món; i finalment, el 10 de gener del 1785 fou batejat Francesc, Esteve i Pelegrí; però aquest també passà a l'eternitat quan tot just era infant, concretament el 29 d'abril del 1787.

A fi i efecte de no deixar res del que sabem en el tinter, volem remarcar que el 29 de novembre del 1772 l'**Esteve**, pare del citat **Estanislau**, comprà a Bartomeu Feixes del veïnat de Sant Martí dues peces de terra anomenades "Font Sabatera" i "Comallobrega", respectivament, pel preu de 450 lliures. Feta aquesta petita digressió, val a dir que la Rosa Puigvert morí jove i deixà els tres fills encara infants. Per això, una data que ignorem l'esmentat Estanislau contragué segones noces amb Rosa Deu de la parròquia de Santa Maria de Riudaura; però d'aquest matrimoni no hi hagué descendència. El referit **Estanislau** fou familiar del Sant Ofici i tingué algun altre càrrec públic. Morí, segons sembla a Sant Iscle, el 25 de febrer del 1818 als seixanta anys d'edat.

JOSEP CAMPDERRICH I PUIGVERT, NOU HEREU DEL MAS CAMPDERRICH

Aquest, quan ja passava de la trentena d'anys s'amullerà amb Maria Pruenca de la parròquia de Cogolls, el 22 de març del 1810; però els capítols matrimonials foren estipulats i signats a Sant Feliu de Pallerols el 22 de maig del susdit any, quan ja feia dos mesos que estaven units en matrimoni. Els referits consorts procrearen dos fills: Narcís, nat el 4 de juny del 1811 i que morí essent encara infant; i **Joan**, l'hereu, vingut al món el 12 de juliol del 1813. L'esmentada Maria Pruenca morí l'1 de setembre del 1813. Maria, en anar-se'n a la tomba deixà el seu marit amb un infant que apenes comptava dos mesos, o sia el que després fou l'hereu. Aquest, com hem dit, havia vingut al món en el mas **Campderrich** el 12 de juliol del 1813; i l'endemà fou dut a l'església de Sant Iscle, on fou batejat amb els noms de **Joan**, Generós i Salvador, apadrinat per Joan Pruenca i Rosa Deu. Com pot comprovar el lector, la segona muller del referit **Estanislau** encara vivia, com també el seu marit, ja que com hem dit no passà a l'eternitat fins al 25 de febrer del 1818.

En **Josep**, després de cinc anys de viduïtat contragué segones noces, el 17 de maig del 1818, amb Francesca Codina de Sant Privat

de Bas. **Josep** i Francesca procrearen els següents fills: Maria, nada el 18 de juliol del 1819 i batejada amb els noms de Maria, Magdalena i Ignàsia, el dia següent, a l'església de Sant Iscle, amb Josep Codina i Maria Pruença de padrins; Ramon, vingut a aquest món l'11 de gener del 1821 i regenerat amb les aigües del baptisme a l'església de Sant Iscle l'endemà, dia 12, apadrinat per Joan Pruença i Teresa Codina, els quals li imposaren els noms de Ramon, Francesc i Josep (aquest infant morí quan tot just comptava sis mesos, el 21 de juliol del 1821); Francesca, nascuda el 4 d'octubre del 1822, batejada el mateix dia a l'església parroquial de Sant Iscle amb els noms de Francesca, Maria i Teresa, i apadrinada per Llorenç Codina i Francesca Prat (aquest infant només visqué sis hores); Josep, que vingué al món el 19 de març del 1824 i fou batejat l'endemà en la susdita parròquia amb els noms de Josep, Francesc i Benet (aquest també morí essent encara infant); Rita, nada el 6 de setembre del 1826 i batejada a Sant Iscle l'endemà, apadrinada per Benet Codina de Sant Privat i Rita Campderrich; Julita, vinguda a aquest món el 28 de maig del 1828 i batejada en la referida parròquia de Sant Iscle el 30 dels esmentats mes i any, amb Esteve Pruença i Julita Julià de padrins; Lluïsa, nascuda el 31 de maig del 1830 i regenerada amb les aigües baptismals el mateix dia, apadrinada per Joan Campderrich i Faustina Codina; Tomàs, nat a Sant Iscle, com tots els altres germans seus, el 3 de gener del 1832 i batejat aquell mateix dia, apadrinat per Josep Julià i Maria Campderrich; i finalment Faustina, vinguda a aquest món el 8 d'abril del 1837 i batejada el 2 de juny següent, apadrinada pels seus germans Joan Campderrich i Maria Campderrich. Com acabem de constatar, els cónjuges **Josep Campderrich** i Francesca Codina foren a bastament prolífics. Anem a veure què fou de cada un dels esmentats rebolls del matrimoni **Campderrich-Codina**. Francesca Codina, mare de toda la fillada que acabem de mencionar, emigrà d'aquest món a Olot el 15 de juliol del 1860.

Anem analitzant fill per fill dels esmentats **Josep** i Francesca. Maria, la primogènita, contragué matrimoni amb Josep Brugada, de Banyoles, el 23 de gener del 1845. La Maria aportà en dot 2.500 lliures: Jaume Brugada, pare del mencionat Josep, signà una àpoca datada el 19 d'abril del 1852 en la qual confessà que havia rebut de **Joan Campderrich** la quantitat de 600 lliures, que eren a compte de les 2.500

lliures que **Joan Campderrich** havia promès, en concepte de dot, a Maria. Maria, malauradament, després de la data de la referida època no visqué gaire més temps, car el seu òbit tingué lloc el 28 de desembre del 1852, possiblement a Banyoles.

La Maria i en Josep Brugada procrearen dos fills: Jaume, que contragué matrimoni tres vegades, amb Joaquina Pujol, Ramona Agustí i Carme Dutres; i Josep, el qual s'uniria amb matrimoni amb una tal Maria Clota.

Pel que fa als mencionats Ramon, Francesc i Josep, com hem dit, moriren essent infants.

Rita, arribada a l'edat núbil -i més que núbil per tal com ja comptava trenta primaveres- s'emmaridà, el 21 de desembre del 1857, amb Joan Pujiula de Julià. D'aquest matrimoni en sabem sis fills: Faustina, Teresa, Lluïsa, Julita, Joan i Anna. Tots s'esposaren llevat d'en Joan i l'Anna, que romangueren solters. La Rita passà a l'eternitat el 16 d'abril del 1889.

Julita també contragué matrimoni arribada a la trentena, amb Pere Casas de Begudà, el 26 de setembre del 1859. Fou dotada amb 2.500 lliures; l'u de maig del 1861 signà una època en la qual confessà que havia rebut del seu germà, l'hereu, la quantitat de 2.500 lliures, rebudes les següents dates: 1.250 el 24 de juliol del 1854; 600 el 19 de gener del 1857; 300 el 18 de febrer del 1859; i 330 el 18 de març del 1861. La resta fou satisfeta en signar l'època del total rebut, l'u de maig de l'esmentat any 1861. Volem remarcar que en cadascun dels referits pagaments foren signades sengles èpoques. Julita morí, no sabem on, el 2 de febrer de l'any 1900.

Fruit del matrimoni de Julita amb Pere Casas nasqueren Francesca i Joan, els quals en el temps oportú s'uniren en matrimoni amb Pau Rovirosa i amb Margarida Pujadas, respectivament.

Lluïsa, a l'edat de 23 anys s'emmaridà, el 28 de desembre del 1853, amb un tal Pere Coma, del qual desconeixem la procedència. D'aquest matrimoni només en sorgí un rebroll: una nena que s'anomenà Dolors, la qual s'esposà més tard amb Miquel Jofre; però no hi hagué descendència.

La Lluïsa fou dotada per Joan Campderrich, l'hereu, germanastre seu, amb 2.500 lliures, quantitat que fou feta efectiva amb diversos

pagaments mitjançant instruments fets en poder d'Ignasi Sayols datats el 24 de juliol del 1854; el 15 de febrer del 1856; el 25 de gener del 1858 i el 13 de febrer del 1860. La Lluïsa emigrà d'aquest món l'1 de maig del 1878.

Tomàs contragué matrimoni a Girona, a l'edat de 30 anys, amb Maria Pont, el 19 de juny del 1862. Aquests consorts foren els pares de Martí, que morí essent infant, i Carme, casada el 1864 amb Alexandre Rovira.

I finalment, Faustina s'uní en matrimoni amb Agustí Puigdemont, d'Olot, el 16 de març del 1872. Només procrearen un fill, anomenat Albert. Faustina morí a Olot el 13 de maig del 1876.

JOAN, FILL DE JOSEP CAMPDERRICH I MARIA PRUENCA, HERETER DEL MAS CAMPDERRICH

Joan, nat el 13 de juliol del 1813, com ja hem indicat suara, fou l'únic supervivent del primer matrimoni de **Josep Campderrich** i Puigvert amb Maria Pruença. Ningú, doncs, no li podia discutir l'herència, per tal com la resta dels fills d'en **Josep** eren del segon matrimoni amb Francesca Codina. En **Joan**, quan ja comptava trenta-set anys i escaig s'amullerà amb Francesca Xiberta de Caldes de Malavella. Estipularen els capítols matrimonials el 3 de novembre del 1850 en poder de Ramon Lafriga, notari de Girona, però les noces tingueren lloc el 19 dels mateixos mes i any.

D'aquests consorts en nasqueren nou fills: Maria, nada el 6 de novembre del 1851 i que morí a Olot a l'edat de quinze anys, el 28 de febrer del 1866.

Teresa, vinguda al món el 18 de gener del 1853, però que morí a Banyoles el 13 de setembre del 1854.

Ramon, nat a Banyoles el 20 de març del 1855 i confirmat a Sant Esteve de Bas el 1857. Fou l'hereu. Estudià en el Collell i als trenta-dos anys contragué matrimoni amb Francesca de Pol, filla de Joaquim i Rosa de Montfullà i Riudellots de la Selva, respectivament. Els capítols matrimonials foren concertats el 19 d'abril del 1887 en poder de Francesc de P. Franquesa, notari de Girona. Més tard, concretament el 30 de maig del 1887, es casaren.

Josep, nat el 13 de maig del 1858. Contragué matrimoni amb Rosa Solé el 18 de març del 1891, però els capítols matrimonials foren concertats després de casats, l'1 d'abril del mencionat any 1891, a Olot, en poder de Vicent Capdevila. Morí a l'estat de Veracruz, de la República Mexicana, el 1895, en un poble anomenat Papautla.

Carme, nada el 15 de maig del 1859. S'emmaridà amb Francesc Masó el 13 de novembre del 1884, però morí al cap de dos anys de matrimoni. Malgrat tot, d'aquest matrimoni hi hagué una filla que es digué Francesca.

Joan i Francesca, heus ací dos infants bessons nats el 21 de desembre del 1860. Foren batejats a l'església de Sant Iscle l'endemà. En Joan morí a l'edat de 27 anys i la Francesca morí encara infant.

Ignasi vingué a aquest món a Sant Iscle el 13 de maig del 1863. El dia següent fou batejat a l'església de la susdita parròquia amb els noms d'Ignasi, Esteve i Pere, i fou apadrinat per Ignasi Pruença i Julita Campderrich. Aquest, l'Ignasi, seguí la carrera eclesiàstica en el Seminari Menor del Collell i després en el Seminari Tridentí de Girona. El 31 de maig del 1890, tèmpores de la Santíssima Trinitat, fou ordenat prevere pel llavors bisbe de Girona, Tomàs Sivilla; i el 17 de juny d'aquell mateix any 1890 celebrà la seva primera missa a l'església de nostra Dona del Carme de Girona. Tot seguit, el 15 de juliol del mateix any, fou destinat a Vilallonga de Ter amb el càrrec de vicari; i el 22 de juliol del 1891 fou nomenat vicari d'Argelaguer, on romangué poc temps, car el 12 de gener del 1892 fou destinat a Besalú amb el mateix càrrec. En aquella parròquia de Besalú tampoc no hi estigué un any, ja que l'u de juliol del 1892, per ordre superior fou traslladat a les Planes, on romangué dos anys, fins al 13 de juliol del 1894, data en la qual fou destinat a Olot per tal de prestar els seus serveis a la parròquia i amb l'obligació de celebrar la missa a la sufragània de Sant Martí de la parròquia de Santa Pau els diumenges i dies de precepte. Estigué uns quaranta anys adscrit a la parròquia de Sant Esteve d'Olot. Val a dir que Mn. Ignasi batejà l'hereu Benet Campderrich, el seu nebot; li prengué el consentiment en les seves noces amb Carme Hostench i batejà tots els fills dels esmentats consorts. El que escriu aquestes ratlles va conèixer Mn. Ignasi, a qui va ajudar la missa moltes vegades. El recordo força xaruc i encorbat, amb un bastó. Quan la seva vida ja era a la posta,

cap al 1933, celebrava la missa en un altar improvisat que hi havia a la Sala de Conferències, allà on avui dia es guarda el tresor parroquial, on l'autor del present estudi li ajudava la missa. El motiu de celebrar-la fora del temple era que l'afectava una amnèsia no sé si provocada per arterioesclerosi o per què, la qual cosa li impedia de celebrar bé i se l'havia de corregir a fi i efecte que no se saltés cap part de la missa. Per tant, la meua tasca, a part d'ajudar-li la missa, era vigilar-lo i amonestar-lo quan fos necessari. Mn. Ignasi passà a l'eternitat a Olot el 18 d'agost del 1934. Els pares de Mn. Ignasi i de tota la fillada que hem esmentat, en **Joan Campderrich** i la Francesca Xiberta, moriren el 17 de setembre del 1874 a Sant Iscle i el 16 d'octubre del 1887 a Olot, respectivament.

RAMON DE CAMPDERRICH I FRANCESCA DE POL, SENYORS DEL PATRIMONI CAMPDERRICH

Ja hem dit que de tota la prole procreada per **Joan Campderrich** i Francesca Xiberta, en **Ramon**, nat el 20 de març del 1855, fou l'hereu. Volem remarcar que tots els seus germans van néixer a Sant Iscle, però ell ho féu a Banyoles, no sabem per què.

S'amullerà amb Francesca de Pol, filla de Joaquim de Montfullà i Rosa de Riudellots de la Selva, el 30 de maig del 1887. Aquests consorts, **Ramon** i Francesca, no foren tan prolífics com els pares d'ell, o sia del susdit Ramon. En efecte, només procrearen quatre fills, que foren els que tot seguit mencionem: Ignasi, nat a Olot el 22 de març del 1888 i batejat l'endemà a l'església de Sant Esteve amb els noms d'Ignasi, Joan i Joaquim, apadrinat per Ignasi Campderrich, llavors tot just estudiant, i Rosa Batlle; morí el 12 de abril del 1889.

Mª Assumpta, nada el 7 d'agost del 1889 i batejada a l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot l'11 d'agost de l'esmentat any. Foren els seus padrins Narcís de Pol i Maria Font, veïns de Girona.

Benet, vingut al món el 4 de novembre del 1894, rebé el Sagrament del baptisme el dia 8 dels referits mes i any a l'església de Sant Esteve d'Olot, amb els noms de Benet Joan i Josep; fou batejat pel seu oncle, Mn. Ignasi. En **Benet** heretà tots els béns de la seva nissaga (Arxiu Parroquial de St. Esteve d'Olot. Ll. de bap. n° 36, fol. 512).

Joaquima, nada també a Olot l'u de febrer del 1897 i batejada a la referida església parroquial de dita ciutat el dia 3 dels esmentats mes i any pel ja citat oncle patern Mn. Ignasi, amb els noms de Joaquina, Anna i Àngela. Aquesta es mantingué fadrina i morí a Olot el 14 de febrer del 1961 (Arxiu Parroquial de St. Esteve d'Olot. Ll. de bap. nº 37, fol. 119 i llibre d'òbits nº 19, fol. 239).

Val a dir que tot els fills de **Ramon** i Francesca de Pol ja nasqueren a Olot. Aquesta circumstància ens mena a creure que en casar-se els susdits consorts, traslladaren el seu domicili a Olot i s'endugueren a la vila la mare d'en Ramon, Francesca Xiberta, la qual gaudí poc temps de les delícies de ciutat, car, com hem dit, morí a Olot l'octubre del 1887.

Per altra banda, el 1886 encara els descobrim a Sant Iscle; i ultra això, tots els germans de l'esmentat **Ramon**, els que havien sobreviscut, ja estaven col·locats en matrimoni el 1887; i en Joan, bessó de la Francesca, que havia mort infant, havia traspassat a Sant Iscle la primeria del 1887. Per tant, només restaven l'hereu i l'Ignasi, futur sacerdot. Tots aquests fets són els que ens menen a pensar que els **Campderrich** s'establiren a Olot el referit any 1887, en contraure matrimoni l'esmentat **Ramon**. De moment fixaren el nou domicili en el carrer Vayreda -segons sembla a la casa on avui dia viu el Sr. de Malibrán, o bé a la del costat-, on nasqueren en **Benet** i els altres germans que hem esmentat. Més tard es bastiren una casa en el carrer Vilanova, on veieren la primera llum d'aquest món tots els fills del referit **Benet**, l'hereu.

NOCES DE BENET CAMPDERRICH

En **Benet** s'amullerà força jove, car li faltava cosa d'un mes per complir els 21 anys. El casament tingué lloc a Banyoles el 7 d'octubre del 1915, amb Carme Hostench i Coromina, filla de Joaquim i Dolors Coromina de Banyoles. El nou matrimoni, com és de suposar, s'establí a Olot, al carrer Vilanova.

En **Benet** i la Carme foren els progenitors de tres fills: Ramon, M^a. Dolors i Assumpta. En **Ramon**, el primogènit, vingué al món a Olot el 2 de juny del 1916 i fou batejat el dia 8 dels referits mes i any a l'església de Sant Esteve d'Olot pel seu oncle-avi. Li foren imposats els noms de

Ramon, Joaquim i Josep; fou apadrinat per l'avi matern i l'àvia paterna (Arxiu Parroquial citat. Ll. de bap. nº 39, fol. 91).

En **Ramon** sembla que cursà les primeres lletres als Escolapis d'Olot i el batxillerat, i després fou veterinari. El trobem el 1945 a Camprodon, on exercia la seva professió. Sembla que durant tot el decenni dels anys cinquanta encara era el veterinari titular de Camprodon. En **Ramon** s'uní en matrimoni, a l'església de Sant Feliu de Girona, el 19 d'abril del 1944, amb Teresa Falgueras, de Maçanet de la Selva, filla de Joan, de la referida parròquia, i de Teresa, de Sils (Arxiu Parroquial de St. Esteve d'Olot. Ll. bap. nº 42, fol. 303).

Fruit d'aquest matrimoni són: en Benet, nat a Olot el 19 de febrer del 1945; en Ramon, vingut al món a Camprodon el 12 d'octubre del 1946; la Carme, nada en la mencionada vila muntanyenca el 1949; i l'Àngel, nat a Camprodon el 1951. Per tant, tots els fills dels referits **Ramon** i Teresa veieren la primera llum a Camprodon llevat del primogènit, que nasqué a Olot a causa de preferències de la família: era el primer fill, i els féu il·lusió que nasqués a Olot.

En Benet, el primogènit, en arribar a l'edat núbil s'amullerà amb Anna Roca i Muntaner, de Barcelona, a l'església de Porqueres, el 10 de setembre del 1973. D'aquest matrimoni en sabem dos fills: Jordi, nat el 1974, i Marc, nascut el 1977. Resideixen a Barcelona.

En Ramon, júnior, s'uní en matrimoni a Motrico (Biscaia) amb M^{ra}. Jesús Lecumberri Rodríguez el 29 de juliol del 1972. Són fills d'aquests cònjuges en Daniel, nat el 1973; l'Eduard, el 1975; l'Ernest, el 1981; i la Irene el 1985. Aquest matrimoni i fills, tots viuen a Olot. La Carme, filla de **Ramon** i Teresa, encara es manté fadrina.

L'Àngel s'amullerà amb Carme Casacuberta, a Palera, l'any 1977. De moment han procreat dos fills: Lluís, nat el 1978, i Teresa, vinguda a aquest món el 1981, el 14 de març.

En **Benet**, sènior, i la Carme Hostench, ultra el referit Ramon, el major, com hem indicat tingueren dues filles. Una fou la M^{ra}. Dolors, nada a Olot el 25 de desembre del 1917 i batejada el 8 de gener del 1918, a l'església de Sant Esteve de dita ciutat, a qui s'imposaren els noms de M^{ra}. Dolors, Joaquina i Montserrat. Aquesta s'esposà a l'església de Sant Feliu de Girona el 27 de novembre del 1942, amb Àngel Vila i Aulí, natural d'Olot. La M^{ra}. Dolors i l'Àngel foren pares dels

següents fills: Carme, vinguda al món el 12 d'agost del 1943 i batejada el dia 20 d'aquell mateix mes; Rosa, nada el 5 d'agost del 1944 i portada al temple de Sant Esteve d'Olot per al baptisme el 12 d'agost del referit any; Joan, nat el 28 de març del 1952 i batejat el 8 d'abril següent a l'esmentada església; i Montserrat, vinguda al món el 28 de març del 1953. Aquesta fou batejada en perill de mort, però superada la crisi se li supliren les cerimònies del baptisme el 15 de maig del 1953 (Arxiu Parroquial de St. Esteve d'Olot. Ll. bap. nº 42, fol. 312 i 360 i llibre 43, folis 326 i 429).

L'Àngel, el pare dels citats infants, morí d'accident de moto a Girona el 7 d'octubre del 1954, a l'edat de 42 anys, rebut el Sagrament de la Santa Unció administrada per un pare claretià (Arxiu citat. Ll. d'òbits, nº 18, fol. 426).

Finalment, l'altra filla d'en **Benet Campderrich**, sènior, i la Carme Hostench, fou l'Assumpta, nada a Olot el 12 de maig del 1920 i batejada el 20 dels mateixos mes i any. Aquesta el 3 de novembre del 1949 s'uní en matrimoni amb Joaquim Llongarriu, a Olot. D'aquest matrimoni no hi ha descendència ni n'hi haurà, perquè ambdós consorts ja són difunts.

I per acabar el present treball hem de dir que en **Benet Campderrich**, sènior, morí a Olot el 8 d'abril del 1979 als 84 anys d'edat; i la seva esposa, Carme Hostench, també traspassà a Olot el 13 de novembre del 1981, a l'edat de 85 anys.

El mas Campderrich, bressol de la progènie d'aquest cognom, situat a la idil·lica i petita vall de Sant Iscle de Colltort. (Foto de l'autor)

CONCLUSIONS

De tots els documents estudiats relacionats amb aquesta nissaga hem tret les següents conclusions:

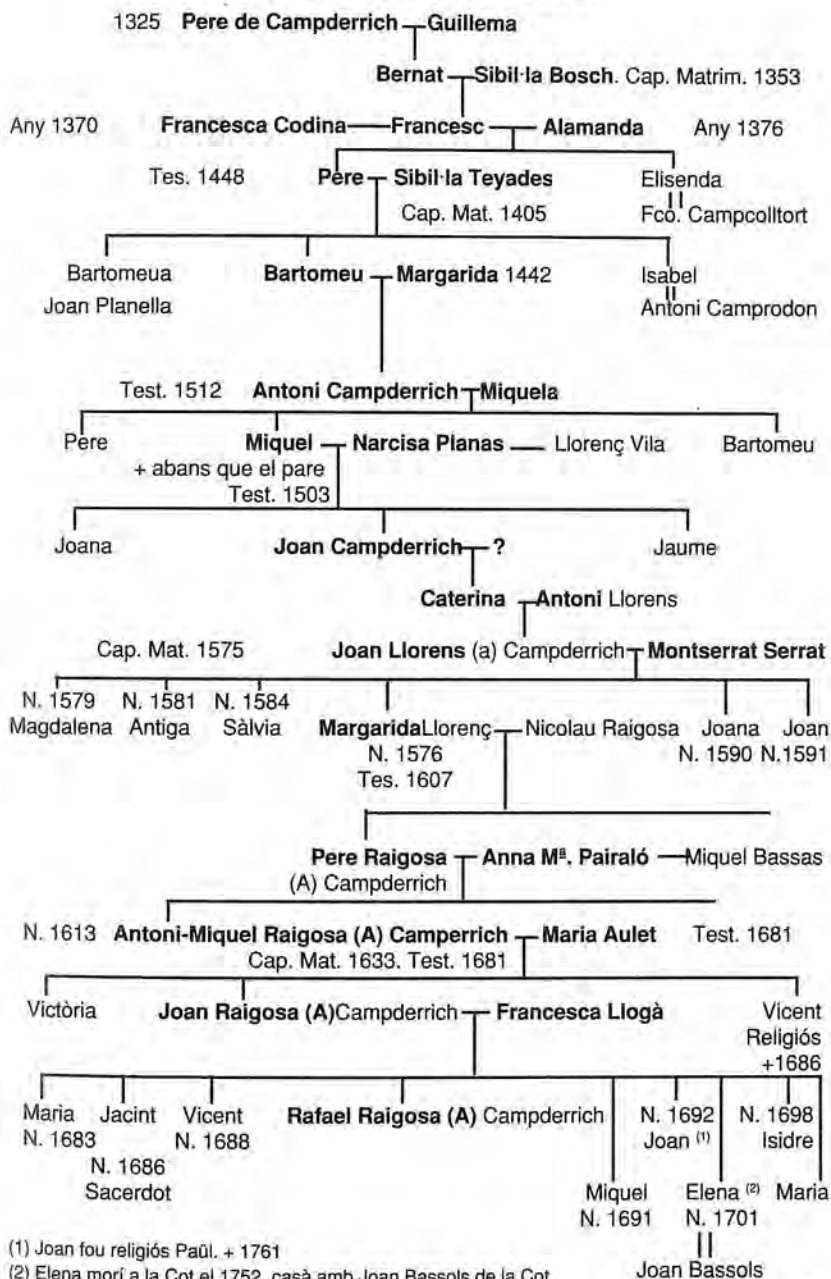
- 1.- Que el mas **Campderrich** ja existia el segle XIII, i àdhuc potser abans.
- 2.- Que els terratrèmols dels anys 1427 i 1428 afectaren greument el referit mas i es perdé molta documentació.
- 3.- Que les darreries del segle XVI Nicolau Raigosa, amullerat amb Margarida **Campderrich**, hereva i propietària del mencionat mas, donà una forta empenta per fer progressar i prosperar el mas.
- 4.- Que amb l'entroncament d'**Antoni-Miquel Campderrich**, hereu del citat mas, amb Maria Aulet, pubilla del mas Aulet de Sant Martí, parròquia de Santa Pau, els Campderrich assoliren la culminació de la seva prosperitat econòmica: amb aquesta unió matrimonial engrossiren notablement el seu patrimoni.
- 5.- Que abans d'establir-se a Olot definitivament és possible que tinguessin un habitatge en la mencionada vila, on de tant en tant sojornaven. Així ens mena pensar el fet d'haver mort a Olot l'any 1866, a l'edat de 15 anys, Maria Campderrich, filla de **Joan** i Francesca Xiberta. És molt versemblant que passés la malaltia a Olot per raó de tenir més a l'abast la farmàcia i el metge. Els llibres parroquials de Sant Esteve, concretament el d'òbits, ens diuen que la Maria morí el 28 de febrer del dit any, rebuts els Sants Sacraments, i que en el seu enterrament hi intervingueren quinze sacerdots.
- 6.- Que els **Campderrich** s'establiren definitivament a Olot l'any 1887 en una casa del carrer Vayreda, com resta dit.

Olot-Les Preses, setembre del 1989

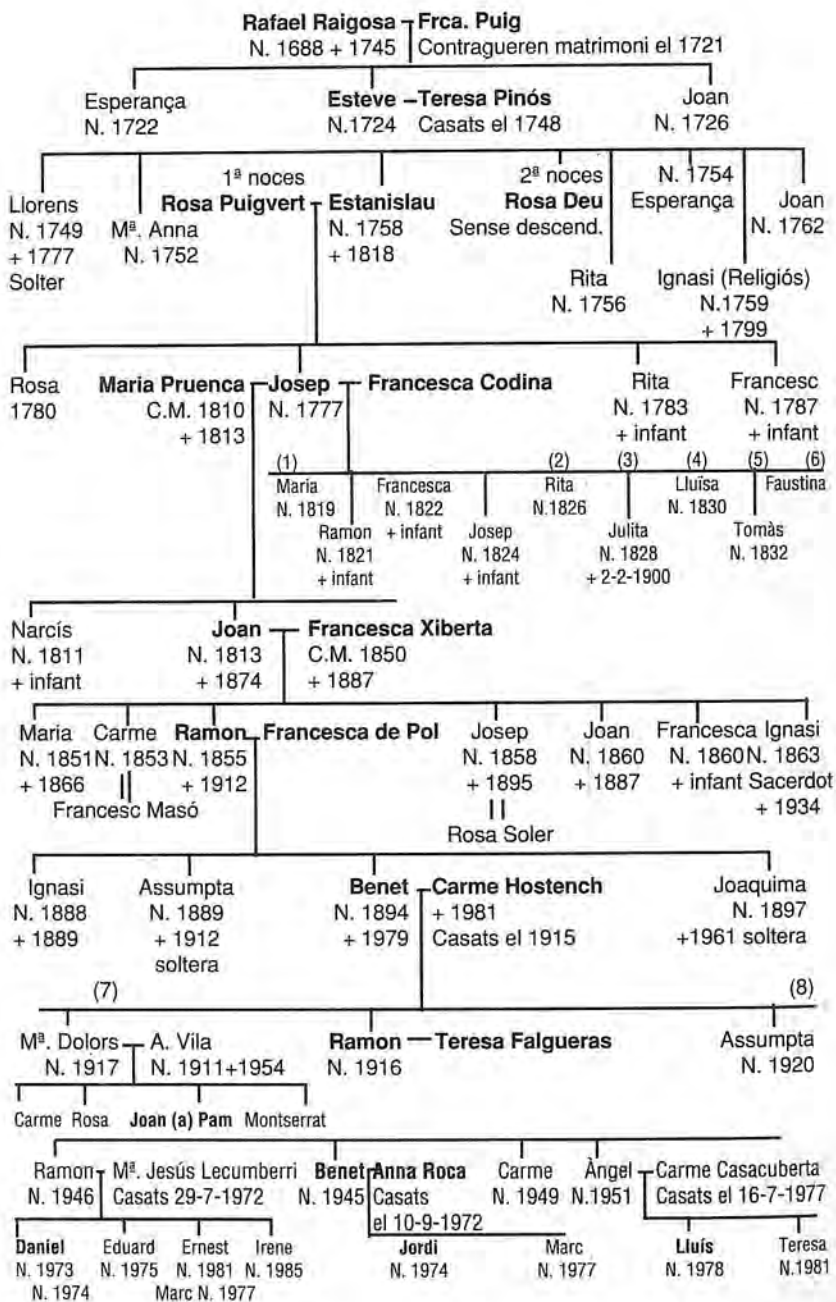
L'església parroquial de Sant Iscle i Santa Victòria de Colltort, on foren batejats, fins ben tard del segle passat, tots els rebrols de la nissaga Campderrich. (Foto de l'autor)

ARBRE GENEALÒGIC

(1) Joan fou religiós Paül. + 1761

(2) Elena morí a la Cot el 1752, casà amb Joan Bassols de la Cot.

- (1) Maria s'emmaridà amb Josep Brugada, de Banyoles, el 1845
- (2) Rita, casada amb Joan Pujula.
- (3) Julita s'esposà amb Pere Casas.
- (4) Lluïsa, casada amb Pere Coma.
- (5) Tomàs s'amullerà amb Maria Pont.
- (6) Faustina, casada amb Agustí Puigdemont.
- (7) Casada amb Àngel Vila el 1942.
- (8) Assumpta contragué matrimoni amb Joaquim Llongarriu el 1949. Ambdós són difunts i sense successió.